

VASSE BY

Karta från 20 december 1848 över Vasse by med ägor, byggnader, kvarnar, sågverk mm. Från Lantmäteriet.

Vasse damm och Vasse bro och i fjärran skymtar Istorp. Det stora huset hette Västbo och till vänster ligger Adolf Börjessons hus och till höger ladugården. Foto: troligen från 1920-talet.

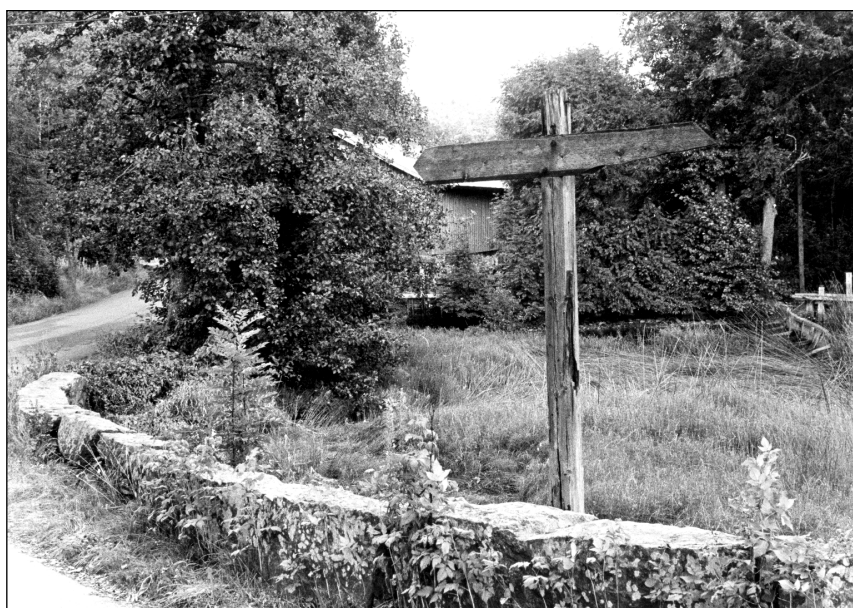

Horred. Motiv från Vasse.
Vasse damm med bron och den gamla landsvägen Varberg-Borås. Till höger gamla Helsjövägen. Längst till vänster ligger Västbo och där bakom Börjessons ladugård. Till höger om vägen överst den s.k. statarlängan sedan torpet Hannas. Det vita huset var var Edvin Johanssons och till höger hans snickeriverkstad. Ner till höger Erik Johanssons bostad, från början skola.
Foto: före 1936.

Historik.

Vasse by ligger i Horred, som tillhör Marks kommun. Förr fanns här fyra gårdar; Vasse Västergården, Vasse Mellomgården, Vasse Vid bron och Vasse Östergården. I slutet av 1800-talet och början av 1900-talet låg Horreds centrum här. På den tiden gick landsvägen mellan Borås och Varberg genom Vasse by. Den gamla vägen efter Lilla Hornsjön till Helsjön, anslöt vid Vasse bro.

Hornån som rinner under Vasse bro får sitt vatten från Stora Hornsjön med tillflöde från bland annat Helsjön och vidare till Lilla Hornsjön. Här kommer tillflöden från Mjösjön och Agnsjön. Därefter rinner den här genom Vasse damm och vattenfallet, passerar längre ner R41, järnvägen och mynnar sedan ut i Viskan. Vasse bro med anor från 1700-talet har fått en förstärkt körbana under 2018 och räcken av järn vilket inte fanns tidigare.

Gammal vägvisare Varberg-Borås vid Vasse bro. Till vänster stod det Borås och till höger Varberg.
Foto: Kjell-Åke Brorsson från 1970-talet.

Längs Hornån och i byn fanns förr i tiden kvarnar, frörenseri, snickeri, garveri, smedja och sågverk, som var beroende av vattenkraften. Vid fördämningen av Vasse damm finns frörenseribyggnaden kvar liksom några kvarnstenar. År 1914 började man utnyttja vattenflödet till elproduktion och denna verksamhet finns kvar. För att öka vattentillförseln har Hornån grävts ur och rensats i början av 1950-talet. I Vasse by har det också funnits två skolor, handelsträdgård, affär, bibliotek, och hönserier.

En viktig verksamhet har varit Vasse gård, som var en av de största gårdarna i Horred och som sysselsatt många människor. Gården finns kvar men i betydligt förändrat skick. Några gamla bostäder finns kvar, och flera har försvunnit.

Järnvägen Varberg-Borås invigdes 1880, riksväg 41 mellan Varberg och Borås genom Horred rätades ut och fick ny sträckning ca 1931. Vägen från Horred mot Helsingborg tillkom också med ny sträckning 1932, förbi kyrkan. Detta gjorde att centrum efterhand försköts till området närmare järnvägen, som växte med affärer, hotell, bank, industrier och bostäder.

Även detta nya centrum har förändrats från mitten av 1900-talet och framåt. Två charkuteriaffärer, fyra speceriaffärer, järnhandel, diverseaffär med kiosk, radioaffär, fotoaffär, klädaffär, möbelaaffär, smedja, mejeri, skomakeri, och banker mm har försvunnit.

Malkolm Bengtsson.

Vid en historik om de viktigaste verksamheterna i Vasse by, måste framhållas en företagsam person, nämligen Malkolm Bengtsson (1880-1959) född i Köinge i Halland. Han var gift med Evelina (1895-1980). De bodde på Bergsäter i Vasse by, som förvärvats 1906.

Malkolm och Evelina Bengtsson. Målningen visar troligen det gamla bostadshuset på Vasse gård, som renoverades och byggdes om strax före 1924. Foto från 1953.

Malkolm Bengtsson och hans bror Gustav hade förvärvat Vasse Gård, men då samägandet upphörde efter en tid, fick Malkolm ta över fallrätten med Vasse kvarn, sågverket och elverket och marken norr om Hornån. Han ägde också frörenseriet vid dammen. Dessa olika enheter drev han på ett föredömligt sätt under många år med hjälp av duktiga medarbetare. Han var medlem av Älvsborgs läns tullkvarnförening samt revisor i kyrko- och skolråd.

Vasse kvarn från 1868. Här pågick en betydande kvarnverksamhet i drygt 100 år. På baksidan fanns en kanal med vattenhjul som drev kvarnen.
Foto: Kjell-Åke Brorsson från 1970-talet.

Vasse kvarn.

Vasse kvarn låg mellan Vasse gård och Hornån, uppfördes 1868 och restaurerades omkring 1936. Byggmästare var Johan Berndt Andersson med bakgrund som dräng i Okome vid 18 års ålder 1849. Sedan mjölnardräng på landeriet Holmagärde i Varberg, med familjen Hedenberg som ägare. Därefter förvärvade han en fastighet i Rolfstorp, byggde en kvarn och köpte upp småkvarnar. Holmagärde gick i konkurs och några av sönerna flyttade till Vasse, och troligen var det härigenom Johan fick uppdraget att bygga Vasse kvarn.

Byggnaden var i tre plan, varav det undre av murad natursten och de övre av trä. Kvarnen hade två stenar och valsstol för siktning av vete och råg, som skulle användas för hushållsändamål. Dessutom fanns en triör, alltså en maskin för rensning och sortering av säd, samt en kross för spannmål.

Kvarnen drevs fram till omkring 1936 med vattenkraft via ett kvarnhjul på baksidan av byggnaden. Detta skall enligt noteringar ha varit 14 alnar = ca 8,30 m i diameter, och vardera skovel rymde ca 300 liter vatten. Skolvägen 1945-1946 passerade här, och jag minns resterna av detta enorma hjul. Det fanns en grävd kanal, som gick från ett dämme i Hornån, en bit nedanför Vasse damm och sedan förbi Vasse gård. Före kvarnhjulet passerade vattnet en ca 20 m. lång tunnel för att förstärka trycket. Under många kalla vintrar frös vattnet vid vattenhjulets axlar, och mjölnarna fick ofta hugga loss isen så att det blev fritt. Vattenkraften ersattes nu med elkraft vilket var en stor lättnad. Till kvarnen hörde också ett häststall på andra sidan vägen, som rymde 4 hästar.

Från omkring 1874 är Johan och familjen bosatta på Östergården i Vasse, som ägdes av Hedenberghs. Enligt anteckningar skall Johan ha arbetat som målningssman och senare, som mjölnare fram till 1881. Ny mjölnare blir nu Johans son Otto Bentzer, som gift sig med en flicka från Fågelsång. De tar över bostaden och Johan och hustrun bor kvar, han ägnar sig nu åt andra verksamheter.

En av de första mjölnarna var Johannes Andersson (1862-1933) från Veddige. Han var troligen den tredje mjölnaren i Vasse kvarn, och var verksam till 1906.

Ny mjölnare från 1906 blev Karl Algot Johansson (1872-1946). Familjen, hustru och 4 söner hade flyttat till Horred 1906. Karl var verksam fram till 1912-1913. Sönerna Evald Johansson samt Einar Johansson, tog sedan över och skötte kvarnen tills den lades ner. Evald och Einar var kända för god skötsel av verksamheten och efterlämnade räkenskapsböcker är ordentligt förda.

Enligt anteckningar från till exempel åren 1942-1943 kom säden då från gårdar i Björketorp, Frillesås, Horred, Idala, Istorp, Sundholmen, Torestorp, Veddige, Älekulla och Öxnevala. Det kom i genomsnitt spannmål från 5 gårdar per dag. På en månad maldes cirka 12 000 kg vilket utgör 500 kg per dag. Av spannmålen var cirka 30 procent råg och 70 procent vete.

Enligt anteckningar över löneförmalning från augusti 1943 har bl.a. följande så kallade maldägare lämnat spannmål (råg eller vete) till malning. För flertalet av dessa gamla gårdar och torp finns ingen egen jordbruksverksamhet kvar.

Bröd. Börjesson	Byslätt	Istorp	200 kg
Göran Marcusson	Istorp Klockaregård	Istorp	75 kg
Joh. Johansson	Högen	Idala	50 kg
Västkusthemmet	Brännared	Sundholmen	350 kg
Edvard Carlsson	Kanared	Horred	100 kg
A L Bengtsson	Hinnaredhult	Sundholmen	100 kg
Joh. Andersson	Kronogården	Horred	100 kg
Anna Bengtsson	Klockaregården	Horred	100 kg
Hilda Svensson	Elinegårde	Horred	55 kg
Leander Henricsson	Hyltenäs	Torestorp	75 kg
Gottard Carlsson	Ljungås	Istorp	50 kg
Harald Sandahl	Varpet	Horred	100 kg

Säden transporterades från första våningen via en hissanordning upp till andra eller tredje våningen. Säden maldes också mellan andra och tredje våningen. Det berättas att mjölnarna Einar och Evald med stor snabbhet tog sig ner från de övre våningarna via trappans ledstång, som de åkte på.

Förmalningssättet var finsiktning, samsiktning, sammalning, sammalning med spetsning och sammalning med toppning Havre som krossades, så kallad gröpe, användes till föda för kor och hästar. Man betade också spannmål som skulle användas som utsäde.

Förmalning mot förmalningskort (samt mot av Statens livsmedelskommission utfärdad förmalningslicens enligt vilken förmalningssättet skall utgå)

Februari månad 1942

For hemsteden enligt tillstånd utgivet till värdshuset i Horred enligt förordningen om förmalningssättet

Mäldägare			Förmalningskort nr.		Mottagen spannmål				Förmalningsresultat, som tillgitts till ägaren				
Namn	Adress	Utlämnat av	Nr	Dag	Råg kg	Vete kg	Korn kg	Övrigt kg	Förmalningsresultat	Mått	Dag	Nr	Var. nr
Joh. Johansson	Björketorp	Brännared	441	9	122				238	11	1414	46	
Göran Marcusson	Istorp Klockaregård	Idala	1063	9	100				100	13	200	44	
Edvard Carlsson	Kanared	Idala	183	9	100				100	14	200	48	
Carl Bengtsson	Hinnaredhult	Idala	1066	9	100				100	19	200	49	
Anna Bengtsson	Kronogården	Idala	978	9	150				200	12	100	50	
Leander Henricsson	Hyltenäs	Idala	928	10	175				200	11	150	51	
Gottard Carlsson	Ljungås	Idala	828	10	150				200	12	100	52	
Harald Sandahl	Varpet	Idala	825	10	150				200	12	100	53	
Leander Henricsson	Hyltenäs	Idala	825	11	100				200	16	200	54	
Göran Marcusson	Istorp Klockaregård	Idala	889	11	70				200	12	140	55	
Carl Bengtsson	Hinnaredhult	Idala	1039	11	140				200	12	140	56	
Edvard Carlsson	Kanared	Idala	927	11	100				200	21	120	57	
Harald Sandahl	Varpet	Idala	10	11	100				200	21	120	58	
Leander Henricsson	Hyltenäs	Torestorp	818	12	181				200	18	160	58	
Harald Sandahl	Varpet	Horred	939	12	175				200	16	150	59	
Carl Bengtsson	Hinnaredhult	Horred	1004	12	150				200	16	200	60	
Leander Henricsson	Hyltenäs	Horred	929	12	150				200	16	200	61	
Harald Sandahl	Varpet	Horred			150				200	16	200	61	
					630	133			542	212			

Uppslag från förmalningsbok på 1940-talet.

Mallönen till exempel 1942-1943 var 4 kr per hundra kilo för råg och 4,50 för vete, vilket motsvarar ungefär 80 respektive 90 kr i 2018 års penningvärde. Det kunde ibland ta några dagar innan malningen, siktningen eller krossningen var klar och bönderna kunde komma tillbaka och hämta det som bearbetats. Kvarnen var en så kallad tullkvarn; d.v.s. om bonden inte kunde betala med pengar, fick mjölnaren ta ungefär en tiondel av säden som betalning.

Vasse kvarn var i regelbundet bruk fram till omkring 1975. Några bönder malde sedan själva fram till 1979/1980. Bror Svensson har berättat då han malde, dånade och brakade det så han var rädd att hela kvarnen skulle trilla ihop. Han insåg att det var för riskfyllt att mala mer, så han bommade igen och låste kvarnen. Sedan var det troligen igen som malde mer.

Malkolm Bengtssons änka Evelina hade skänkt kvarnen till Horreds hembygdsförening, men tyvärr fanns det inga ekonomiska förutsättningar för renovering och bevarande. Kanalen på baksidan är igenfylld, byggnaden riven och av denna finns endast en del av grundmuren kvar på baksidan.

Vasse gård.

Vid 1900-talets ingång ägdes Vasse gård av Claes Alfred Hedenbergh. Denne var först lantbrukare på Vasse Östergården. Gården hade bildats genom att Hedenbergh förvärvade ytterligare två mindre brukningsenheter; Vasse Västergården och Vasse Vid bron. Gårdens areal blev 315 hektar, varav 75 åker och 240 skog. Jordarten var huvudsakligen mulljord på lerbotten, lerjord och svartmylla. Skogsbeståndet var tall och granskog.

I början av nittonhundratalet var mycket folk anställda på gården, vilka nästan alla bodde i Vasse by. Ladugårdsskötarens bostad, låg i anslutning till gården, och ett bostadshus en så kallad statarlänga med två lägenheter, låg vid gamla Varbergsvägen där kördrängarna bodde.

1904 såldes gården till en som hette Andersson som tidigare ägt Stora Kärret i Istorp. Från 1913 blev bröderna Malkolm och Gustav Bengtsson ägare under några år. Samägandet gick dock inte så bra och gården delades upp så att Malkolm fick ta över fallrätten med kvarnen, ett hönseri, sågverket och kraftverket vid Hornån. Brodern Gustav sålde senare gården till godsägare Bergenhielm och 1917 övertogs den av virkeshandlare Noak Johansson från Varberg. Denne satte igång en ombyggnad av både mangårdsbyggnaden och ladugårdsbyggnaden. Innan ombyggnaderna var klara såldes gården till en man från Göta älvdalen som hette Larsson. Denne hade satsat pengar i ångbåtsaktier, men rederiet gick omkull 1923 och skuldbelastningen blev för stor och konkursen var ett faktum.

Gården hade haft sex olika ägare under en tjugoförårsperiod och detta var säkert inte bra för gården. Konkursförvaltaren skaffade en ny ägare och detta blev falkenbergsbon Johan Falkman som 1924 inköpte gården för 127 500 kronor. Denne hade varit lantbrukselev i Tyskland och flyttade tillsammans med sin syster Elisabet in i det nyrenoverade huset, och kom att bo kvar där till 1963 då de åter flyttade till Falkenberg.

1962 hade Johan Falkman arrenderat ut gården till Ragnar Svenberg, som varit rättare på gården i sju år. 1975 avled Falkman och gården ärvdes av hans tre brorsöner som ägde gården fram till 1979 då den såldes till Gunnar Andersson från Mariestadstrakten. Då gården var utarrenderad övertog han inte brukandet förrän 1981. Redan året efter gick han i konkurs och Arne Andersson från Öxnevalle köpte gården av konkursförvaltaren. Han genomförde en omfattande dränering av åkermarken.

1989 såldes gården till Marks kommun och därefter den styckats upp på flera ägare. Mangårdsbyggnaden på 270 m² och tomt samt mark upp mot dammen har sålts till Ove Claesson. Åkermarken nedanför riksväg 41 och söder om Hornån ägs nu av Hasslekärr och åkermarken norr om Hornån samt hälften av skogsmarken tillhör nu Hinnared Hult. Den andra hälften av skogsmarken har kommunen bytt bort till Lars-Göran Bengtsson, Lida mot erhållande av industrimark. Marks kommun äger nu endast marken ovanför riksväg 41 vilken är utarrenderad. Det har varit tio olika ägare under nittonhundratalet, varav nio haft gården under kortare tid. Johan Falkman och hans släkt hade gården

från 1924 till 1979 alltså i 55 år. Den första tiden på nittonhundratalet överlevde gården. Ragnar Svenberg hade uppfattningen, att de många ägarbytena i slutet av nittonhundratalet, bidrog till att Vasse gård utplånades som egen bruksenhet.

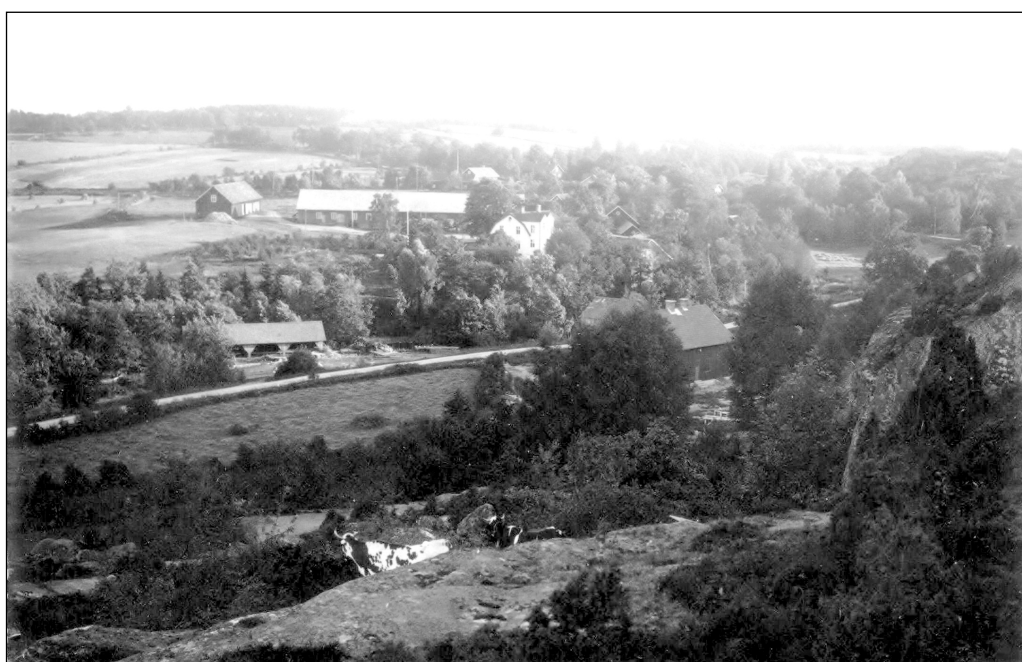

Vasse damm med Frörenseriet och agnaskjulet, till höger fördämningen vid vattenfallet.
Foto: Kjell-Åke Brorsson på 1950-talet.

Frörenseriet.

Ägare av länets frörenseri vid Vasse damm var Malkolm Bengtsson. Detta var inrymt i den ca 65 kvm stora byggnaden som ligger vid fördämningen. Byggnaden fanns redan 1911, vilket framgår av ett foto från detta år där den är avbildad tillsammans med Vasse första småskola, som låg strax intill. Innan det fanns elektricitet utnyttjades vattenkraften till att driva maskinerna.

I frörenseriet lämnade lantbrukarna från många orter, t o m från Västra Frölunda, bland annat klöver och timotej, för rensning. Agnarna samlades i "agna-skjulet", en numera riven vinkelbyggnad intill frörenseriet. Agnarna togs tillvara för ströändamål. Detta frörenseri sköttes och övertogs senare av mjölnarsonen John Johansson. Han var bror till Einar och Evald Johansson, som skötte kvarnen och Erik som körde lastbil. Frörenseriet upphörde under 1960-talet, men byggnaden finns kvar.

Till vänster ligger sågverket, överst Vasse gård och en ljusgrå gavel är Vasse kvarn. Byggnader till höger är garveriet och garvarns hus. Vägen är den gamla mellan Varberg och Borås. Bilden är tagen före 1928.

Sågverket.

Efter Hornån, ungefär mitt för Vasse före detta småskola, fanns också ett sågverk från omkring 1912, som drevs med vattenhjul. Ägare från början var troligen Claes Alfred Hedenbergh, som också var ägare till Vasse gård. Detta sågverk var igång till 1936 och revs omkring 1945. Ägare var då Malkolm Bengtsson. När det var lite att göra i kvarnen gick Einar till hit och sågade bakaved för eldning. Numera finns endast spår av grundstenarna kvar.

Även nära Vasse bro har det funnits ett mindre sågverk och vid kvarnavägen nära kvarnen, har också funnits en smedja.

Garveriet.

Det har också funnits ett garveri som låg på hörnet mellan kvarnavägen och gamla landsvägen. Här bodde och verkade garvaren Frans Edman född 1869 i Surteby och hustrun Josefina född 1879 i Hanhals.

Mjölaren på Vasse kvarn, Johan Berndt Andersson hade en son, som hette Frans. Denne blev garverilärling i garveriet, och pappan stöttar honom genom att gå vidare i yrket. Det blir en gesällperiod i Danmark och Tyskland innan han återvände till Falkenberg.

Omkring 1920 stod huset tomt och användes ett tag som skolkök. "Garvarns" hus revs 1923 och sattes upp i Töllebäck i Istorp.

MjölARBostaden.

MjölARBostaden "MjölARNs" en rödmålad vinkelbyggnad låg norr om frörenseriet. Här bodde Karl Algot Johansson (1872-1946) mjölnare vid Vasse kvarn. Han var från Marbäck och hustrun Anna (1868-1934) från Hajom. Deras barn var Evald (1891-1959), Erik (1896-1966). Einar (1897-1977) och John (1900-1983). De sista som bodde här var sönerna John och Evald. John flyttade till Einars när Evald dog 1959. Huset var då inte i bästa skick och förstördes vid en eldsvåda i mitten av 1960-talet.

Vasse vattenkraftverk.

Vasse elverk som det kallades förr, är fortfarande i drift, och ligger vid Hornån nära den plats Vasse kvarn låg. Omkring 1914 startade Malkolm Bengtsson kraftproduktion i Vasse och började distribuera el i samhället. Den första kraftstationen låg högre upp mot frörenseriet. Utbyggnaden av elen innebar mycket arbete med uppsättning av stolpar, ledningar och transformatorstationer. Storegården i Horreds kyrkby fick el i september 1920, och detta var en stor händelse.

1941 byggdes en ny kraftstation här, som senare ersattes av en ny på samma plats som den nuvarande. 1947 hade elverket 115 abonnenter. Från Vasse damm leddes vattnet via en stor tub i Hornåns flöde till turbinerna där elektriciteten producerades. John Johansson som skötte frörenseriet hade också hand om elverket fram till 1981. Ledningsnätet såldes 1980 till Varbergsortens Elkraft och kraftstationen till Ove Emanuelsson.

Elproduktionen årsskiftet 2013/2014 hade en effekt på 260 kW och årsproduktionen var 800 000 kWh. En ny tub för vattnet har nyligen byggts vid sidan av forsen. Vattenkraftverket såldes 2016 till Ove Claesson på Vasse gård.

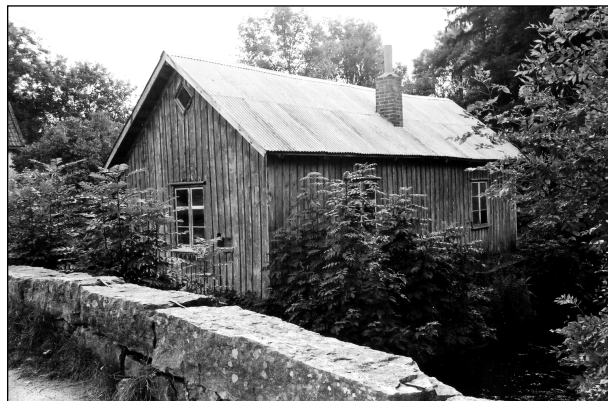
Ekelund, Linneväveriet i Horred, köper för närvarande all el som produceras här.

Edvin i Vasse.

Karl Edvin Johansson (1892-1955) eller "Edvin i Vasse", som han också kallades, var snickare till yrket och drev ett snickeri här. Hans föräldrar var Karl Johan Johansson Grann, snickare från Karl-Gustav och Fina från Öxnevala. Edvin var ogift och hade en hushållerska som hette Britta.

Bostadshuset och snickeriverkstaden. Foto: Troligen från 1930-talet.

Snickeriverkstaden. Foto: Kjell-Åke Brorsson omkring 1970.

Bostadshuset kallat Wasse bro, ett före detta torp, och snickeriet låg intill bron vid Vasse damm. För lantbrukare och andra hade Edvin tillverkning av allehanda snickeriprodukter. Det var stolar, hyllor, vävar, skidor, bänkar och fönster, vagnshjul, kälkar för timmertransporter vintertid och skaklar för hästfordon. Utanför snickeriet byggde han också ekor på en speciell ställning. Omkring 1950 kostade en eka 75 kronor.

Mjölmarsonen Einar Johansson köpte huset efter Edvin för ombyggnad, men fick inte byggnadstillstånd. Bostadshuset är rivet sedan länge. Snickeriet, var inrymt i en grå byggnad på 4,5x10 m. och här utnyttjades vattenkraften i början till sågning. Det revs 2015 men grundstenarna finns kvar. Vissa gamla mallar och ett bandsåg har skänkts till Horreds Hembygdsförenings museum.

På en karta från 1821 finns markerat ett sågverk "Sågarns" lite längre bort och en kvarn på andra sidan ån.

Vasse småskola.

Den första skolan fanns vid Vasse bro från omkring 1911 och fram till omkring 1928. Här gick då elever både i låg –och mellanstadiet. Lärarinnan hette Maria Andersson (gift Esspe). Mellanstadiet klass 3 och 4 flyttades senare till Mellanskolan, som låg nära nuvarande Ekås äldreboende.

Vasse småskola med lärarinna och elever, ca 1911. I bakgrunden till höger skimtar frörensieriet vid Vasse damm.

Då antalet barn ökade, behövdes större utrymme. Den nya småskolan byggdes 1928 efter nuvarande Vassevägen strax innan den ansluter till Boråsvägen. Förutom skolsalen fanns lärarinnans bostad i huset.

Klass 1 och 2 år 1945, var lärarinnan Ester Anderssons sista klasser.

Skolhuset, numera bostad. Foto: Kjell-Åke Brorsson 2015.

Maten fick barnen ha med sig hemifrån, oftast mjölk eller saft och smörgåsar, och de fick sitta och äta på en lång bänk i kapprummet. Toalett fanns i ett uthus bredvid skolan. På skolgården spelade pojkarna fotboll på rasterna. Den som av någon anledning inte skött sig kunde få så kallad kvarsittning på 15 minuter. Detta kunde upplevas som lång tid då man inte kan komma ikapp skolkamraterna på hemvägen.

Lärarinnor i de båda skolorna var 1911 Maria Andersson, gift Esspe. Sedan kom Ester Andersson från 1925. Från 1946 var det Elida Johansson fram till 1956 då kom Lotten Jurisoo. Hon var den sista lärarinnan fram till att skolverksamheten lades ner 1959. Skolhuset är ombyggt till bostad, med i stort sett oförändrat utseende, även skolsalens höga fönster är desamma.

Schéelegården.

I Schéelegården bodde Sterner Sörding (f.1899) och Helfrid-Scheele Sörding. (1890-1982) De hade tidigare bott i huset Västbo vid Vasse damm, som brann ner 1936.

De var företagssamma personer på olika områden bland annat startade de här en verksamhet (stiftelse), med inriktning på att hjälpa personer med psykiska besvär eller nykterhetsvård. De byggde sedan ett hus på andra sidan flyttade dit och huvudbyggnaden användes helt till verksamheten. Anders Skarin var arbetsledare här 1960-1973. Nya byggnader uppfördes efterhand här i området. Det fanns också ett hönseri, som brann ner.

Så småningom blev det nya ägare till verksamheten och fler utbyggnader. För närvarande heter anläggningen här Vasse Bro med Brosäters sjukhem som huvudman. Inriktningen är nu vård med inriktning på psykiska besvär och har plats ca 20 vårdnadstagare.

Scheelegårdens huvudbyggnad användes i några år som skola på 1980-talet och används nu som bostad. Det lilla huset vid avfarten från Vassevägen mot Lunnaliden är en före detta arrestlokal, som förut fanns vid Framnäs järnvägs korsning.

Vasse Handelsträdgård.

Vasse handelsträdgård startades på 1930-talet av Sterner Sörding. Erik och Signe Svensson övertog handelsträdgården på 1940-talet och drev under många en välskött och omfattande rörelse. Här odlades och såldes blommor och krukväxter av alla slag och kransar till kyrkogården och begravingar tillverkades.

De drev verksamheten fram till 1982, som då övertogs av Landstinget. Patienter på Scheelegården fick arbete här under Erik Svenssons ledning och han blev kvar ett par år. Under åren 1986-1998 var Kjell Hugosson ansvarig för verksamheten som upphörde omkring år 2000.

Torp tillhörande Vasse by.

Till byn hörde även ett knektatorp, som nu kallas Torpa-Klasa efter Klas och Emilia Johansson. Detta ligger till vänster norr om Vasse f.d. småskola och används som fritidsboende. Den sista knekten som bodde där hette Carl Peter Malmström. Även andra torp fanns, vilka räknades in i bygemenskapen. Nämnas kan Törnetorpet, som låg i Hallom, mot Hinnarehult, Tälletorpet beläget uppe på berget ovanför Torpa-Klasa och Kärrmossen och två torp vid namn Vålberg en bit uppe i skogen.

Nära Vasse damm finns ett litet rött hus; Wasse bro, kallades Hannas. Hon var väverska och hette Johanna Kristina Karlsson och flyttade in 1927 och används nu som fritidsboende. På andra sidan dammen ligger ett f.d. torp Bergsäter och kallades Annas vid ledet. Vid frörensäret mitt emot "Mjölarns" hus låg Petronella Eriksdotters backstuga, som kallades Rulla.

Bibliotek och affär.

Biblioteket i Horred var en tid inrymt i en f.d. fotoateljé vid Framnäs, som tillhört fotografen Mathilda Ranch i Varberg. Då det började regna in, flyttades böckerna till skomakaren och bibliotikarien John Johansson på Framnäs. Här blev det efterhand för trångt och man fick flytta till Adolf Börjessons ladugård. Här fanns biblioteket några år och sköttes tidvis av Lill-Arne Johansson, som också körde taxi. Omkring 1948 flyttades biblioteket till andra våningen, i den då nya bygdegården vid Åkersta, med John Johansson som bibliotekarie. Senare flyttades biblioteket slutligen till nuvarande lokal.

I Vasse har det, under några av de första årtiondena på 1900-talet, funnits en *affär*, också inrymd i Adolf Börjessons ladugård. Familjen Schéele som också ägde Horreds hotell skall en tid ha ägt denna affär. Theodor Persson (1875-1941) och hans hustru Kristina Andersdotter (född 1876) från Vasse gård, skall också ha varit ägare. Theodor var son till Anna Stina Torkelsdotter och Elias Persson, Sjöby Mellangård i Horred. Theodor och Kristina bodde i torpet Bergsäter vid Vasse damm, nu något ombyggt.

Theodor Persson med fosterdotter, vid bostadshuset nära Vasse damm. Bild troligen från 1930 - talet.

Erik i Vasse.

Erik Johansson (1896-1966) en av mjölarnsönerna, hade lastbilsåkeri i många år och troligen fram till 1960-talet. Han ansökte i juli 1938 om tillstånd att köra lastbil med lastförmåga på 2870 kg för godsbefordran. Han och körde också taxi.

Familjen med Erik, hustrun Anna och barnen, bodde vid Vasse bro i det ombyggda huset, som från början var Vasse första småskola. Garaget intill vid Hornån var Eriks liksom ekonomibyggnaden vid huset. Erik finns på bilden här som affärexpedit troligen i Ragnar Ericssons affär på Framnäs.

Erik Johansson som affärexpedit. Bild från början av 1910-talet.

Västbo och Einar Johanssons hus.

Västbo kallades ett hus som låg vid Vasse damm. Där bodde förr familjen Sörding-Scheele. Detta hus brann ner 1936 och de bosatte sig senare i Scheelegården. Sedan byggdes ett nytt hus på ungefär samma plats, till mjölnarsonen Einar Johansson och hustrun Signe. Det var mest brodern John Johansson, som skötte bygget.

Denne byggde senare höneriet, som ligger bredvid och som var en tillgång under krigsåren 1939-1945, då det var ont om livsmedel. Han slaktade höns och sålde ägg. John flyttade senare till Einars hus när brodern Evald gått bort.

Gamla bostäder.

I den röda så kallade statarlängan, på vänster sida när man går mot Vasse bro, har det bott flera familjer, bland andra Alfons och Hilma Börjesson på 1940 -1960-talet och Per och Ester Berglund på 1950-talet. Alfons och Per var kördrängar på Vasse gård och Hilma var piga där.

Alfons Börjesson var bror till Arne och Folke Börjesson. Arne var vaktmästare i den gamla bygdegården vid Åkersta. Deras föräldrar var Adolf och Amanda Börjesson. De bodde i ett vackert hus på andra sidan vägen en bit från ladugården. Amanda bodde troligen kvar här till på 1950-talet. Bostadshuset är borta, men finns med på översiktsbilden med Vasse damm i början.

Nedanför statarlängan i det röda huset med en ladugård, bodde Claes och Fina Svensson ca 1930-1950. Claes var också anställd på Vasse gård.